

HISTÒRIA

SÍLVIA MARIMON MOLAS
BARCELONA

Emilio Arauzo Honorio és el nom que obre i tanca *14 de abril* (Libros del Asteroide), on l'escriptor i periodista Paco Cerdà (el Genovés, 1945) es concentra en el dia del 1931 que es va proclamar la Segona República. No és un nom a l'atzar. Arauzo era un enquadernador a l'atur que va morir la matinada d'aquell 14 d'abril d'un tret. Havia anat al cinema, a Madrid, i es va trobar enmig d'una manifestació. Va tenir mala sort. "Em vaig adonar que allò que la Segona República va arribar sense sang era un tòpic. Als diaris hi havia línies, poques, dedicades als morts, vaig trobar moltes víctimes oblidades", assegura Cerdà. Aquests morts, segons l'autor, tombaven el tòpic que el 14 d'Abril va ser només xerinxola, llum i festa.

"Vaig conèixer altres escenaris, sobretot a les presons, on hi va haver molta tensió, i vaig anar contraposant el relat una mica naïf de la proclamació de la Segona República -explica-. Hi havia sensibilitats polítiques diferents, unes diferències que el temps ha anat esborrant de la memòria col·lectiva; hi havia la desconfiança dels anarquistes, els republicans que van prendre el poder, els comunistes que demanaven poder per als soviets, els monàrquics que van abandonant, un abandonament que explica la soledat del rei...", afegeix Cerdà.

Entrar al despatx de Franco

A *14 de abril* -que ha rebut el premi de no-ficció de Libros del Asteroide-, Cerdà explica moltes històries desconegudes, com la de Rosa Vila, que va donar a llum el seu tercer fill aquell dia, o la de la Josefa, que complia condemna a la Model per haver matat el seu marit. Alhora, reconstrueix com van ser aquelles 24 hores per a personatges tan coneguts com Macià, Alfons XIII, Unamuno o Josep Pla. L'autor fins i tot es posa a la pell de Franco i entra al seu despatx. Té força informació perquè ha pogut accedir a documents dels arxius militars. "Una de les singularitats del llibre és que tot passa el 14 d'abril i cap dels protagonistes sap què passarà després. En el cas de Franco és curiós veure la seva covardia, com esgrimeix arguments burocràtics per no aixecar la bandera de la Segona República", explica l'autor. Els arxius militars també li han permès reconstruir les últimes hores d'Eduardo Rovira, un militar que va morir aquell 14 d'abril per culpa dels trets de la policia, a prop del port de Barcelona, perquè era en un mal lloc en una mala hora. "Quan vaig començar el llibre només tenia el seu nom de pila", detalla.

Cerdà es va inspirar en *14 de juliol* (Edicions 62), on l'escriptor francès Éric Vuillard enumera els noms i cognoms dels que aquell 14 de juliol del 1789 van sortir al carrer i van causar un sisme, no només a França sinó també a Europa. "Vaig pensar que si volgués fer alguna cosa semblant triaria el 14

"Volia contraposar el relat naïf que tenim del 14 d'abril del 1931"

Paco Cerdà reuneix 50 històries personals per explicar el dia de la proclamació de la Segona República

01

02

01. L'escriptor i periodista Paco Cerdà. CRISTINA CALDERER 02. La plaça Sant Jaume de Barcelona el dia de la proclamació de la Segona República, el 14 d'abril de 1931. EFE

d'abril per parlar de tots els peons oblidats [referint-se a les peces d'escacs, també molt presents al seu llibre *El peón*]", diu Cerdà. A partir d'aquí, l'escriptor valencià va fer una ingent tasca de documentació i es va llegir tots els diaris que es van publicar el 15 d'abril, des d'*El Faro de Melilla* fins a l'*Heraldo de Castilla*, passant per *La Vanguardia* o *La Publicidad*. "Eren superexhaustius, els diaris de l'època, avui no podríem fer això. Ho explicaven tot, les hores, els llocs, tots els moviments, i això em va ajudar molt a l'hora de reconstruir els fets", diu l'autor. No hi ha ficció: "Tot està documentat, si hagués fabulat alguna cosa, tot l'esforç del llibre se n'hauria anat en orris", assegura.

Ha fet servir des de tesis doctorals fins a diaris personals, passant per telegrams, mapes de carreteres, calendaris lunars, sentències judicials, els diaris oficials dels diferents ministeris... Al final del llibre, Cerdà dedica una quinzena de pàgines a detallar com s'ha documentat per poder relatar-ho tot i poder dir si aquell dia hi havia lluna plena o qui havia guanyat un partit. Per exemple, per reconstruir com van ser unes hores a la vida de l'actriu

Reacció

"En el cas de Franco és curiós veure la seva covardia", explica Paco Cerdà

Contrarelat

"Em vaig adonar que allò que la Segona República va arribar sense sang era un tòpic", diu

Margarida Xirgu, el periodista es va topa amb la notícia al diari que aquell 14 d'abril representava una obra al teatre Muñoz Seca: "Vaig buscar l'obra, la primera frase que deia, vaig entrar a un fons documental teatral per trobar una fotografia de la representació i saber com anava vestida, com era el monyo, l'esmalt d'ungles, vaig localitzar la carta que va enviar al seu germà...".

Al relat hi apareix sovint un personatge que aparentment té poc a veure amb la Segona República: Hamelín. "Hamelín representa aquestes forces que manipulen la mort de l'Emilio, de la Cándida, del telegrafista... Quan es moren, per a ells s'acaba tot, però s'utilitza la seva mort. En canvi, quan estaven vius la seva vida no importava a ningú -diu indignat-. A vegades, quan hi ha 1.001 morts, els diaris diuen 1.000, i aquest 1 només té un periodista o un escriptor per poder explicar la seva història", explica. Cerdà vol mirar, assegura, allà on molta altra gent no mira: a la coïxosa de Romanones, a la mort del fill de Niceto Alcalá-Zamora, o a una reina, Victòria Eugènia, amb qui empatitza: "Va haver d'abandonar la seva religió, conviure amb la malaltia del seu fill, i es va quedar sola, abandonada per tots els qui abans l'havien protegit. Intento veure les persones", resumeix. ■